C/2026/1447

2026 3 31

P10_TA(2025)0166

Kinijos taikomų ypatingos svarbos žaliavų eksporto apribojimų problemos sprendimas

2025 m. liepos 10 d. Europos Parlamento rezoliucija dėl Kinijos taikomų ypatingos svarbos žaliavų eksporto apribojimų problemos sprendimo (2025/2800(RSP))

(C/2026/1447)

Europos Parlamentas,

— atsižvelgdamas į savo ankstesnes rezoliucijas dėl Kinijos,

— atsižvelgdamas į būsimą ES ir Kinijos aukščiausiojo lygio susitikimą, kurį planuojama surengti 2025 m. liepos 24 ir 25 d.;

— atsižvelgdamas į 2024 m. balandžio 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2024/1252, kuriuo nustatoma saugaus ir tvaraus ypatingos svarbos žaliavų tiekimo užtikrinimo sistema ir kuriuo iš dalies keičiami reglamentai (ES) Nr. 168/2013, (ES) 2018/858, (ES) 2018/1724 ir (ES) 2019/1020 ([1]) (Ypatingos svarbos žaliavų aktas),

— atsižvelgdamas į 2024 m. birželio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2024/1735, dėl priemonių sistemos Europos nulinio balanso technologijų gamybos ekosistemai stiprinti sukūrimo, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) 2018/1724 ([2]) (Poveikio klimatui neutralizavimo pramonės aktas),

— atsižvelgdamas į G7 lyderių pareiškimą dėl G7 svarbiausių naudingųjų iškasenų veiksmų plano,

— atsižvelgdamas į 2025 m. vasario 26 d. Komisijos komunikatą „Švarios pramonės kursas. Bendros konkurencingumo ir priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimo veiksmų gairės“ (COM(2025)0085),

— atsižvelgdamas į švarios prekybos ir investicijų partnerystę, dėl kurios derasi ES, ir į ES ypatingos svarbos žaliavų partnerystes,

— atsižvelgdamas į 2023 m. birželio 20 d. Komisijos ir Sąjungos vyriausiojo įgaliotinio užsienio reikalams ir saugumo politikai bendrą komunikatą „Europos ekonominio saugumo strategija“ (JOIN(2023)0020) ir 2023 m. kovo 30 d. Europos politikos centre ir 2023 m. balandžio 18 d. Parlamente Komisijos Pirmininkės Ursulos von der Leyen pasakytas kalbas apie rizikos mažinimą,

— atsižvelgdamas į 2025 m. liepos 2 d. Briuselyje surengtą 13-ąjį ES ir Kinijos strateginį dialogą, kuriame dalyvavo Komisijos pirmininkės pavaduotoja ir Sąjungos vyriausioji įgaliotinė užsienio reikalams ir saugumo politikai Kaja Kallas ir Kinijos užsienio reikalų ministras Wang Yi,

— atsižvelgdamas į Komisijos Pirmininkės Ursulos von der Leyen pareiškimus 2025 m. birželio 16–17 d. Kananaskyje (Kanada) vykusiame G7 aukščiausiojo lygio susitikime,

— atsižvelgdamas į Pasaulio prekybos organizacijos (PPO) taisykles, ypač į nediskriminavimo ir eksporto apribojimų skaidrumo principus,

— atsižvelgdamas į PPO sprendimus dėl ginčų sprendimo DS431, DS432 ir DS433 dėl Kinijos retųjų žemių elementų eksporto apribojimų,

— atsižvelgdamas į JT verslo ir žmogaus teisių pagrindinius principus,

— atsižvelgdamas į Darbo tvarkos taisyklių 136 straipsnio 2 ir 4 dalis,

([1]) OL L, 2024/1252, 2024 5 3, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1252/oj.
([2]) OL L, 2024/1735, 2024 6 28, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1735/oj.

A. kadangi 2025 m. balandžio 4 d. Kinija, nustatydama neautomatinių licencijų sistemą, pradėjo taikyti eksporto apribojimus 7-iems iš 17-os retųjų žemių elementų ir iš jų pagamintiems pastoviesiems magnetams, kuriuos grindė dvejopo naudojimo ir saugumo aspektais; kadangi į žaliavų, kurioms taikomi apribojimai, sąrašą įtraukti vidutinio svorio ir sunkieji retųjų žemių elementai (samaris, gadolinis, terbis, disprozis, liutecis, skandis ir itris);

B. kadangi ypatingos svarbos žaliavos yra būtinos įvairiems pramoniniams gaminiams ir procesams, be kita ko, ypatingos svarbos sektoriuose, pvz., švarių technologijų, skaitmeninių technologijų, sveikatos priežiūros ir gynybos sektoriuose; kadangi saugus ir tvarus ypatingos svarbos žaliavų tiekimas yra itin svarbus siekiant Sąjungos klimato, skaitmeninių, konkurencingumo ir gynybos tikslų;

C. kadangi eksporto apimtis, kaip pranešama, sumažėjo net 80 proc., o tai daro didelį poveikį patiems įvairiausiems sektoriams, be kita ko, elektronikos prietaisams ir vartotojų technologijoms, žaliajai energetikai ir atsinaujinantiesiems energijos ištekliams, automobilių pramonei, orlaivių ir erdvėlaivių pramonei ir sveikatos priežiūrai;

D. kadangi ES priklausomybė nuo Kinijos dėl svarbiausiųjų žaliavų toliau didėja arba, geriausiu atveju, išlieka tokia pat didelė; kadangi pasaulinė retųjų žemių elementų tiekimo grandinė yra stipriai koncentruota Kinijoje, kuri kontroliuoja apie 75 proc. kasybos išdirbio ir 85 proc. perdirbimo pajėgumų, ir apima daugiau nei 95 proc. kai kurių retųjų žemių elementų, pavyzdžiui, terbio, itrio ir disprozio; kadangi ES tebėra pernelyg priklausoma nuo ES nepriklausančių šalių dėl ypatingos svarbos žaliavų tiekimo ir yra beveik visiškai priklausoma nuo Kinijos dėl sunkiųjų retųjų žemių elementų tiekimo; kadangi 98 proc. savo pastoviųjų magnetų poreikio ir 92 proc. savo NdFeB magnetų poreikio ES patenkina importuodama juos iš Kinijos;

E. kadangi Kinija gerokai padidino savo dominavimą ypatingos svarbos žaliavų ir tarpinių produktų pasaulinės kasybos, apdorojimo ir rafinavimo sektoriuose, taip sukurdama strateginę priklausomybę pagrindinėse vertės grandinėse, kuri kartais sąmoningai išnaudojama taikant ribojamąsias prekybos priemones; kadangi Kinija 2010 m. per teritorinį ginčą su Japonija pirmiausia apribojo retųjų žemių elementų eksportą ir šį apribojimą Apeliacinis komitetas pripažino nesuderinamu su PPO taisyklėmis; kadangi Kinija taip pat taiko didelius apribojimus eksportui žaliavų, kurias ES laiko strateginėmis ir (arba) ypatingos svarbos, be kita ko, galiui ir germaniui nuo 2023 m. rugpjūčio 1 d., grafitui nuo 2023 m. gruodžio mėn., stibio produktams nuo 2024 m. rugsėjo 15 d., volframui ir bismutui nuo 2025 m. vasario 4 d. ir skandžiui nuo 2025 m. balandžio 17 d.;

F. kadangi šių eksporto apribojimų įgyvendinimas jau pradėjo itin stipriai trikdyti ES pramonę, įskaitant automobilių pramonę, nes 2025 m. gegužės mėn. buvo laikinai sustabdyta 17 surinkimo konvejerių; kadangi susidurti su trikdžiais galėtų įvairūs sektoriai, pvz., sveikatos priežiūros, kosmoso ir gynybos sektoriai, įskaitant naikintuvus, fregatas, bepiločius orlaivius ir tiksliojo valdymo ginklų sistemas, vėjo jėgainės ir baterijos, taip pat apskritai žalioji ir skaitmeninė pertvarka;

G. kadangi pagal Kinijos licencijavimo procedūrą reikalaujama, kad pareiškėjai Kinijos valdžios institucijoms atskleistų neskelbtiną informaciją, taip pažeidžiant komercinės paslapties nuostatą; kadangi pagal atnaujintą 2024 m. gruodžio mėn. Kinijos eksporto kontrolės sistemą Kinijos prekybos ministerijai, Valstybės tarybai ir Vyriausiajai karo komisijai suteikiami didesni įgaliojimai veikti savo nuožiūra, kad prekėms, kurios oficialiai neįtrauktos į dvejopo naudojimo prekių sąrašą, būtų taikoma eksporto kontrolė; kadangi į šiuos naujus teisės aktus įtrauktos eksteritorinio taikymo priemonės;

H. kadangi ES taiko tam tikrų rūšių ypatingos svarbos ir pažangiųjų medžiagų eksporto kontrolę, tačiau ši kontrolė aiškiai sutelkta į medžiagų rūšis, nustatant tikslius techninius parametrus, susijusius su jų naudojimu konkrečioms karinėms reikmėms, nedaromas poveikis prekybai nejautriais komerciniais produktais ir ji apima tik nedidelę viso atitinkamų medžiagų eksporto dalį;

I. kadangi Kinija sąmoningai vykdo priverstinio pasaulinių rinkos kainų mažinimo strategiją, kartu išlaikydama savo vidaus rinką uždarytą, daugiausia valstybės valdomų įmonių naudai, ir tai sieja su itin didelio subsidijavimo schemomis, dėl kurių labai iškraipoma pasaulinė konkurencija ir kyla pavojus pastarojo meto ES ir valstybių narių pastangoms išlaikyti likusių ES kasybos sektorių gyvybingumą;

J. kadangi 2024 m. balandžio mėn. ES priėmė Ypatingos svarbos žaliavų aktą ir tai buvo pirmas žingsnis siekiant didinti ES ypatingos svarbos žaliavų ir strateginių žaliavų tiekimo sektoriaus atsparumą ir savarankiškumą; kadangi Ypatingos svarbos žaliavų akte sprendžiami tiek pasiūlos, tiek paklausos klausimai, be kita ko, nustatant gamybos tikslus, efektyviai naudojant išteklius siekiant sumažinti vartojimą ir pakeičiant strategines žaliavas; kadangi žiediškumas yra pagrindinis Ypatingos svarbos žaliavų akto principas, kuriuo vadovaujantis siekiama iki 2030 m. 25 proc. Sąjungos strateginių žaliavų poreikių patenkinti taikant grąžinamąjį perdirbimą, ir jo tikslas – iš atliekų perdirbti gerokai didesnį kiekvienos strateginės žaliavos kiekį, be kita ko, nuolatinio magneto gamybai;

K. kadangi būsimas ES ir Kinijos aukščiausiojo lygio susitikimas yra galimybė pradėti dialogą, kartu toliau tvirtai pasisakant prieš prievartą;

L. kadangi Kinija vis dar taiko sankcijas buvusiam Parlamento nariui, valstybių narių parlamentų nariams ir Europos ekspertų grupėms;

1. griežtai smerkia Kinijos sprendimą nustatyti retųjų žemių elementų eksporto apribojimus, nes tai sustabdė eksportą ir gerokai sutrikdė tiekimo grandines, kurios yra labai svarbios automobilių pramonei, gynybos srities gamintojams, puslaidininkių įmonėms, žaliosioms technologijoms, sveikatos priežiūros prietaikoms ir daugeliui kitų sektorių ES ir visame pasaulyje; mano, kad Kinijos veiksmai yra nepagrįsti ir jais siekiama daryti prievartinį spaudimą, remiantis milžiniškais svertais, kuriuos jai suteikia jos kvazimonopolinė padėtis pasaulinėje rinkoje;

2. mano, kad Kinija naudojasi šiais eksporto apribojimais, kad sustiprintų savo derybinę poziciją; pabrėžia, kad ES turi griežtai atmesti bet kokius Kinijos bandymus pasinaudoti šiais apribojimais siekiant priversti daryti nuolaidas dėl kitų esamų kliūčių prekybai, ir mano, kad bet kokios nuolaidos Kinijai šiuo atžvilgiu pakenktų ES gebėjimui apsisaugoti nuo dabartinio ir būsimo prievartinio spaudimo;

3. pabrėžia, kad būsimame ES ir Kinijos aukščiausiojo lygio susitikime svarbu išreikšti susirūpinimą dėl Kinijos eksporto apribojimų, taikomų retųjų žemių elementams, ir platesnio šių apribojimų poveikio pasaulinėms tiekimo grandinėms; yra įsitikinęs, kad eksporto kontrolė turėtų būti daugiašalio požiūrio, kuriuo siekiama apsaugoti tarptautinį saugumą ir užtikrinti vienodas sąlygas visame pasaulyje, dalis, ir primygtinai teigia, kad taikant vienašalę kontrolę reikia apsiriboti tokia kontrole, kuri yra griežtai būtina atsižvelgiant į nacionalinio saugumo aspektus, taikant skaidrias ir aiškiai apibrėžtas taisykles, todėl pabrėžia, kad Kinijos veiksmai prieštarauja daugiašalėms taisyklėms ir praktikai, ir ragina Komisiją ir valstybes nares laikytis tvirtos ir vieningos pozicijos, bendradarbiauti su Kinija siekiant rasti struktūrinį sprendimą ir tęsti dialogą su Kinija šiuo klausimu;

4. primygtinai ragina Kinijos valdžios institucijas imtis apčiuopiamų tolesnių veiksmų dėl savo pasiūlymo ir visiškai panaikinti eksporto apribojimus; tuo tarpu atkreipia dėmesį į neseniai Kinijos valdžios institucijų pateiktą pasiūlymą sukurti vadinamuosius žaliuosius koridorius, kuriais siekiama supaprastinti procedūras Europos įmonėms;

5. pabrėžia, kad ES turi skubiai didinti savo strateginį svertą ir nepakeičiamumą nustatydama, eksploatuodama ir stiprindama sritis, kuriose ji turi esminių pranašumų prieš Kiniją būtiniausių prekių ir technologijų požiūriu, kad būtų sustiprintas ES strateginis savarankiškumas, arba apribodama didelės rizikos Kinijos pardavėjų patekimą į ES vidaus rinką pagal ES ir tarptautinę prekybos teisę;

6. mano, kad Kinijos priemonės yra nepagrįstas jos ypatingos svarbos žaliavų tiekimo linijų suginklinimas, dėl kurio ji tampa nepatikimu ypatingos svarbos sektorių žaliavų šaltiniu ir kelia grėsmę Sąjungos ekonominiams ir esminiams saugumo interesams;

7. reiškia didelį susirūpinimą dėl Kinijos valdžios institucijų nustatytų reikalavimų, kad pareiškėjai, prašydami eksporto leidimų, privalėtų atskleisti neskelbtinus duomenis, ir dėl didelės su tuo siejamos technologijų nutekėjimo rizikos, susijusios su gynybos pramoninės bazės vertės grandine ir nacionalinio saugumo paslaptimis, bei pabrėžia, kad tai gali būti panaudota ateityje darant prievartinį spaudimą; mano, jog labai svarbu, kad Komisija ir valstybės narės įvertintų ir sušvelnintų tokio duomenų perdavimo poveikį saugumui, laikydamosi Europos ekonominio saugumo strategijos;

8. primygtinai ragina Komisiją ir valstybes nares paspartinti Ypatingos svarbos žaliavų akto įgyvendinimą; pabrėžia svarbų Europos žaliavų tarybos ir jos pogrupių vaidmenį siekiant greitai ir veiksmingai įgyvendinti Ypatingos svarbos žaliavų aktą; primena aiškius ir plataus užmojo tikslus, nustatytus siekiant iki 2030 m. sustiprinti ES pajėgumus išgauti, apdoroti ir perdirbti strategines žaliavas ES viduje; atkreipia dėmesį, kad pagal Ypatingos svarbos žaliavų aktą atrinkti pirmieji 60 strateginių projektų;

9. apgailestauja dėl to, kad kartu su Ypatingos svarbos žaliavų aktu nebuvo skirtas specialus ES biudžetas, nepaisant to, kad finansavimo trūkumas yra pagrindinė kliūtis; pabrėžia, kad reikia skubiai užtikrinti investicijas į strateginius projektus, patvirtintus pagal Ypatingos svarbos žaliavų aktą, ir į kitus projektus, kuriais siekiama skatinti gavybą, rafinavimą, apdorojimą ir antrinį perdirbimą, kurie padeda mažinti riziką iš Kinijos ir pasiekti Ypatingos svarbos žaliavų akto kriterijus; primygtinai ragina Komisiją toliau skirti ES lygmens paramą retųjų žemių elementų ir ypatingos svarbos žaliavų tiekimo įvairinimui ir užtikrinti, kad į būsimą daugiametę finansinę programą būtų įtraukta biudžeto eilutė, skirtą skatinti investicijas į gavybą, apdorojimą, žiediškumą, mokslinius tyrimus ir inovacijas, įskaitant pakaitines ypatingos svarbos žaliavas;

10. pabrėžia, kad ES turi kasti iškasenas savo teritorijoje ir atkurti apdorojimo pajėgumus; pabrėžia, kad išteklių naudojimo efektyvumo didinimas diegiant technologines inovacijas yra vienas iš Ypatingos svarbos žaliavų akto tikslų; pabrėžia antrinio perdirbimo ir gavybos iš urbanistinių atliekų potencialą trumpuoju laikotarpiu siekiant sumažinti tiekimo trikdžius ir prašo Komisijos nedelsiant imtis priemonių, kad būtų pagerintas retųjų žemių elementų surinkimas ir išlaikymas vidaus rinkoje;

11. pabrėžia, kad reikia užtikrinti ilgalaikį investicijų į svarbiausiųjų žaliavų vertės grandines verslo scenarijų ir gyvybingumą, be kita ko, teikiant finansinę paramą, pvz., nustatant žemiausias kainas, remiant pardavimą ir strateginių atsargų kaupimą; ragina valstybes nares reikalauti, kad didelės įmonės, gaminančios strateginių sektorių technologijas, tinkamai ir reguliariai vykdytų pasirengimo valdyti riziką veiklą ir imtųsi priemonių tiekimo stygiui mažinti, be kita ko, kaupdamos atsargas;

12. ragina Komisiją kartu su valstybėmis narėmis įvertinti minimalų ES strateginių retųjų žemių metalų, kurie priskiriami strateginėms žaliavoms (neodimis, prazeodimis, terbis, disprozis, gadolinis, samaris ir ceris), atsargų lygį ir atitinkamą galutinę paskirtį, įskaitant žaliavas, susijusias su gynybos pramonei;

13. be to, ragina aktyviau bendradarbiauti siekiant sudaryti švarios prekybos ir investicijų partnerystes ir dvišales strategines partnerystes žaliavų srityje, kurios būtų grindžiamos tikrai abipusiai naudingomis partnerystėmis ir atitiktų aukštus tvarumo ir žmogaus teisių standartus; primygtinai tvirtina, kad reikia siekti privalomų susitarimų dėl ypatingos svarbos žaliavų, kad būtų užtikrintas ilgalaikis ES tiekimo saugumas, didesnis skaidrumas ir užtikrinta, kad Parlamentas turėtų tikrinimo įgaliojimus; pabrėžia laisvosios prekybos susitarimų ir strategijos „Global Gateway“ svarbą gerinant prieigą prie ypatingos svarbos žaliavų;

14. ragina atitinkamuose viešųjų pirkimų teisės aktuose taikyti lengvatines sąlygas retųjų žemių elementų pirkimui iš ES tiekėjų ir patikimų partnerių; ragina stiprinti koordinavimą su panašiai mąstančiais tarptautiniais partneriais, visų pirma G7 ir NATO sistemose, ir su Japonijos metalų ir energetinio saugumo organizacija, siekiant pagerinti žinių perdavimą ir suderinti tiekimo grandinės saugumą, bendras investicijas ir atsargų kaupimo strategijas ir sukurti patikimo šaltinio standartus strateginiuose sektoriuose ir projektuose;

15. paveda Pirmininkei perduoti šią rezoliuciją Tarybai, Komisijai, Komisijos pirmininkės pavaduotojai ir Sąjungos vyriausiajai įgaliotinei užsienio reikalams ir saugumo politikai, valstybių narių vyriausybėms ir parlamentams ir Kinijos Liaudies Respublikos vyriausybei ir parlamentui.